

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ПОЛЬЩІ!

Інформація для молоді, яка приїжджає з України до Польщі

Незважаючи на те, що Україна та Польща є сусідами, деякі правила, звичаї та правові норми значно відрізняються. Нижче ви знайдете інформацію, яка може бути корисною для Вашого повсякденного життя в Польщі.

ДИТИНА, ПІДЛІТОК ЧИ ДОРΟΣЛИЙ?

У Польщі, як і в Україні, ви досягаєте повноліття, коли вам виповнюється 18 років. Поки воно не настане, польське законодавство вважає Вас дитиною, і це пов'язано з певними обмеженнями для Вас. Крім того, це означає, що:

- Вам потрібен один із батьків або тимчасовий опікун для юридичного представництва, напр., для візиту до лікаря, зарахування до школи або формальностей в державних закладах;
- Ви будете підлягати обов'язковій освіті (тобто Вам доведеться продовжувати навчання до 18 років);
- як неповнолітній Ви не зможете жити в окремій квартирі без опіки батьків або тимчасового опікуна (якщо Ви не проживаєте в Польщі в місці, де Вами піклується кваліфікований персонал, напр., в інтернаті, дитячому будинку, центрі соціальної терапії молоді чи освітньому центрі, у медичному закладі чи лікарні).

Це може здатися дивним, тому ось кілька важливих правил, наданих по черзі. Ми покажемо на прикладах, як вони працюють, а також коротко опишемо, з чого це виходить.

Батьківські повноваження

У Польщі відносини, які регулюють стосунки між дитиною та батьками, є «батьківськими повноваженнями». Це пов'язано з польським Кодексом сім'ї та опіки. Дітей, які приїжджають з України, можуть бути представлені в Польщі або їхніми батьками або законними опікунами¹, або т.зв тимчасовим опікуном, але повинен мати законного представника.

Przykład 1

16-річний Сергій приїхав до Польщі разом зі своєю 20-річною сестрою Оксаною. Їхні батьки залишилися в Україні. Оксана має згоду батьків на опіку над Сергієм. Оксана повинна подати заяву на тимчасову опіку над Сергієм в Польщі, щоб мати можливість представляти його юридично: при вступі до школи чи університету, записі на прийом до лікаря чи оформленні пільг (тобто фінансової чи матеріальної допомоги).

Przykład 2

17-річна Олександра приїхала до Польщі зі своєю мамою та 12-річною сестрою Поліною. Матері Олександри та Поліни не потрібно оформлювати тимчасову опіку. Вона мати обох дівчаток, тому відповідно до польського законодавства здійснює батьківські повноваження щодо своїх дочок та представляє їх на законних підставах. Тому потім вона може записати їх до школи, до лікаря та оформити пільги (тобто грошову чи матеріальну допомогу).

Тимчасовий опікун

Кожна дитина з України, тобто особа до 18 років, яка приїжджає до Польщі, повинна перебувати під опікою одного з батьків чи законного опікуна, або під опікою т.зв. тимчасового опікуна, який призначається судом за заявкою кандидата/кандидатки в такі опікуни. Це регулює Закон від 12 березня 2022 року про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни (загальновідомий як «спецзакон»). Кандидат/ка у тимчасові опікуни має бути повнолітньою особою. Перевага надається кандидатам, які перебувають у стосунках з дитиною (напр., старшим братам і сестрам, бабусям і дідусям, тітці, дядьку або іншій близькій людині), тому передбачається, що вони будуть добре піклуватися про дитину². Якщо дитина з України приїхала без батьків, а тимчасового опікуна (або особи, яка б хотіла ним стати) немає, процедуру призначення тимчасового опікуна за посадою ініціює польський суд. Якщо дитина з України до приїзду до Польщі перебувала на патронатному вихованні (у прийомній сім'ї, у дитячому будинку, у центрі постійного проживання тощо) та приїхала до Польщі зі своїми прийомними батьками або з вихователем з дитячого будинку – то, швидше за все, цього дорослого опікуна буде призначено тимчасовим опікуном.

- 1 Тобто особи, які за рішенням суду мають право на опіку над дитиною, оскільки померли батьки або з інших причин не можуть забезпечити постійну опіку над дитиною.
- 2 Польською юридичною мовою це називається «гарантія належного виконання опікунських обов'язків».

Тимчасовий опікун «в двох словах»

- Якщо ви перебуваєте в Польщі під опікою особи, яка не є вашим біологічним або прийомним батьком або матір'ю, ця особа повинна подати заяву про тимчасове піклування над Вами. Для цього вона повинна подати заяву до польського суду опіки.
- Неважливо, чи особа, яка опікується Вами, має дозвіл від Ваших батьків – крім того, польський опікунський суд повинен призначити її Вашим тимчасовим опікуном. Тільки цей статус визнається польським законодавством як законний догляд за неповнолітньою особою, відмінною від батьків.
- Якщо Ви не маєте тимчасового опікуна або будь-якої близької людини, яка б хотіла стати Вашим тимчасовим опікуном, польський опікунський суд призначить Вам такого опікуна. У такій ситуації це може бути, напр., соціальний працівник. Поки цього не станеться, Вас буде направлено до опікунського закладу.
- Призначення законного опікуна є швидкою процедурою, займає близько 3 робочих днів і не потребує жодних зборів.
- Тимчасовий опікун піклується про дитину та її майно, він також має право представляти дитину в державних установах, школах, поліклініках тощо. Важливі рішення, пов'язані з Вашим майном і здоров'ям (напр., серйозна операція), будуть прийматися з дозволу суду з питань опіки.
- Тимчасовий опікун може скористатися безкоштовною допомогою (більше про це в брошурі «Безпечна сім'я – безпечні діти», посилання в кінці).
- Центр соціальної допомоги може перевірити, як тимчасовий опікун доглядає за дитиною. Це означає, що працівники цього закладу зможуть періодично перевіряти, чи задовольняються Ваші потреби та чи все гаразд.

Важливо: призначення тимчасового опікуна – це рішення, прийняте Польщею з метою забезпечення безпеки дітей, які тікають від війни в Україні на нашій території. Це НЕ позбавляє прав ваших біологічних або прийомних батьків, які залишаються в Україні. Коли Ви повернетесь в Україну, Ваші батьки матимуть такі ж права щодо Вас, як і до Вашого виїзду з України.

ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДОРΟΣЛИХ ЩОДО ДІТЕЙ

У Польщі дорослі також мають певні зобов'язання щодо дітей, якими вони опікуються. Нехтування ними або порушення закону може мати певні правові наслідки для батьків/тимчасового опікуна або для дорослої особи. Приклади таких можливих правових наслідків описані нижче. Особа, яка є свідком порушення закону (напр., фізичного покарання дитини чи залишення її без нагляду), зобов'язана повідомити про це відповідні служби чи установи, залежно від ситуації: центр соціального захисту населення, поліцію, опікунський суд, шкільних психологів та педагогів, лікарів та ін.

Чи можуть батьки в Польщі залишити дитину без коштів на її утримання?

Батьки (біологічні та прийомні) несуть обов'язок на утримання своїх дітей, тобто зобов'язані утримувати своїх дітей. Найчастіше це відбувається в рамках спільного проживання в одному будинку або квартирі, але в деяких ситуаціях (напр., розлучення, роздільне проживання, окреме проживання батьків і дитини) необхідно звертатися до суду з позовом про стягнення аліментів. Аліменти на дитину може вимагати інший із батьків, законний чи тимчасовий опікун, державна установа (напр., центр підтримки сім'ї) або сама дитина. Обов'язок батьків утримувати своїх дітей зберігається доти, доки дитина не зможе утримувати себе, а отже, і після 18 років, коли дитина продовжує навчання.

Чи можна бити дітей у Польщі?

Згідно з польським законодавством заборонено застосовувати фізичні покарання до дітей (ляпанці, ляпаси, стусани, штовхання тощо). Будь-яке вдаряння дитини вважається насильством у сім'ї. Застосування тілесних покарань до дитини загрожує батькам/опікунам втручанням соціальних служб та/або поліції, і як подальший наслідок може бути пов'язане з обмеженням або позбавленням батьківських повноважень чи прав опіки. Заборона тілесних покарань поширюється на всіх людей і всі простори: сім'ї, дитячі садки та школи, заклади догляду та виховання, лікарні тощо. У Польщі все більше людей погоджуються, що дітей бити заборонено.

Приклад:

Світлана, тітка 16-річної Ліни, дала їй ляпаса, коли Ліна грубо з нею розмовляла. Це побачила сусідка і привернула увагу Світлани. Проте через кілька днів ситуація повторилася і сусідка сказала Світлані, що повідомить у центр соціальної допомоги, якщо Світлана не припинить фізично карати Ліну. Коли наступного дня сусідка почула з-за дверей сварку та ляпаси, вона зателефонувала до центру соціальної допомоги та повідомила, що підозрює про жорстоке поводження з дитиною. Соціальний працівник відвідав Світлану та Ліну та після бесіди вирішив розпочати спеціальну процедуру для припинення домашнього насильства. Якщо насильство триватиме, справу розглядатиме сімейний суд. Процедура називається «Блакитна картка».

Чи можуть дорослі залишити дитину вдома одну в Польщі?

Дітей до 7 років не можна залишати вдома самих без нагляду дорослих. Це пов'язано з обов'язком забезпечити безпосередній догляд за дитиною. Якщо залишати дитину одну вдома, то це може привести до юридичної відповідальності батьків або опікуна.

Приклад:

36-річна Наталія приїхала до Польщі з п'ятирічною донечкою Юлією. Наталія почала працювати в Польщі, але їй не вдалося віддати Юлю в дитсадок, тому залишала Юлю вдома саму, коли йшла на роботу. У Юлі були приготовлені перекуси, увімкнений телевізор і комп'ютер. Якось сусідів Юлії, які живуть у цьому ж будинку, насторожив гучний плач – вони постукали у двері, але вони були зачинені, і Юлія не могла їх відчинити. Сусіди повідомили служби: пожежники виламали двері у квартиру, поліція заявила, що дитина до 7 років залишилась без нагляду, справу остаточно передали до опікунського суду.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ПЕРЕД ЗАКОНОМ

Нижче ми обговорюємо кілька принципів щодо того, що може – і чого не може – робити особа до 18 років, яка перебуває в Польщі. Вони стосуються, зокрема, правил, пов'язаних з працевлаштуванням осіб віком до 18 років, а також обмежень на купівлю алкоголю та психоактивних речовин, а також правил, пов'язаних з керуванням транспортними засобами, обмеженням дієздатності та віком юридичної відповідальності.

Чи може підліток у Польщі укласти договори?

Як особа віком від 13 до 18 років, згідно з польським законодавством, Ви маєте обмежену дієздатність, тобто Ви можете самостійно укласти договори щодо незначних побутових питань (напр., купити навушники, але не автомобіль чи нерухомість), Ви також можете самостійно розпоряджатися своїм заробітком. Для більш важливих питань потрібна згода батьків, законного опікуна або тимчасового опікуна (напр., як 16-річний Ви можете керувати індивідуальним підприємництвом, але згода має бути дана Вашими батьками/тимчасовим опікуном).

Чи можна підлітку купувати алкоголь чи сигарети?

Особам, віком до 18 років не можна продавати алкоголь або сигарети – продаж стимуляторів, таких як сигарети (включаючи електронні сигарети та всі тютюнові вироби) та алкоголь особам, віком до 18 років є злочином згідно з польським законодавством. Якщо у продавця виникають сумніви щодо віку особи, яка купує алкоголь або тютюнові вироби, він зобов'язаний попросити документ, що посвідчує особу.

А як щодо марихуани? Чи законна вона в Польщі?

Продаж і зберігання наркотичних засобів, у тому числі марихуани, є злочином і може каратися позбавленням волі на строк від одного до трьох років, якщо він скоєний особою віком від 17 років. Особа віком 10–17 років нестиме відповідальність за цей вчинок у сімейному суді.

Чи може підліток водити машину? А мопед?

Залежно від віку, Ви отримуєте право претендувати на отримання права керувати окремими транспортними засобами. У деяких випадках додатково вимагатиметься здача іспиту (напр., у випадку їзди на велосипеді – отримання прав на велосипед; у випадку з мопедами та малими, легкими квадроциклами – отримання водійських прав категорії АМ). Це означає, що з певного віку ви можете подати заяву на отримання прав водія:

10 років

велосипед, електричний самокат або особистий транспортний засіб (напр., електричний скейтборд). Велосипедна картка видається учневі початкових класів директором школи – безкоштовно, за згодою батьків або осіб, які їх замінюють, після здачі іспиту на право їздити на велосипеді;

14 років

мопед і легкий квадроцикл (напр., легкий, малий квадроцикл);

16 років

квадроцикл (напр., важкий квадроцикл), мотоцикл з об'ємом двигуна не більше 125 см³;

18 років і більше

інші транспортні засоби.

Як щодо використання соціальних мереж і згоди на використання персональних даних?

Якщо Вам виповнилося 16 років, Ви можете дати згоду на використання та обробку Ваших персональних даних, якщо обробка стосується послуг інформаційного суспільства, спрямованих безпосередньо на дітей цього віку (напр., молодіжний інтернет-портал). Якщо Вам менше 16 років, цю згоду повинні надати Ваші батьки або тимчасовий опікун.

Чи може підліток влаштуватися на роботу?

У Польщі заборонено приймати на роботу осіб віком до 15 років, крім випадків, коли вони працюють з метою учнівства (напр., вони навчаються в професійних школах і готуються отримати професію). Якщо Вам більше 15, але ще не виповнилося 18 і Ви хочете працювати, Ви будете працювати як неповнолітній працівник. Умовою для прийняття на роботу неповнолітнього працівника є закінчення восьмирічної початкової школи та надання медичної довідки про те, що даний вид роботи не загрожує Вашому життю. Якщо Вам більше 15 років, Ви зможете самостійно укласти трудовий договір.

Яка ситуація з укладенням шлюбу?

У Польщі шлюб можна укласти з 18 років. У виняткових випадках опікунський суд може дати згоду на укладення шлюбу жінкою, яка досягла 16 років.

Чи можна припинити навчання в Польщі, якщо тобі менше 18 років?

Ні. Особи до 18 років підлягають обов'язковій освіті. Це впливає з польського освітнього закону. Якщо особа віком до 18 років не виконує обов'язку навчатися, то польське законодавство передбачає різні способи виконання цього обов'язку: від попередження батьків/опікунів шляхом накладення на них штрафу, обмеження їхніх батьківських повноважень до розміщення дитини на вимогу суду в освітній центр, що надає шкільну освіту.

Що робити, якщо підліток скоїв злочин?

- Вік кримінальної відповідальності – як правило – старше 17 років. У разі вчинення особливо тяжких злочинів (таких як вбивство, зґвалтування з особливою жорстокістю, заподіяння тяжкого ушкодження здоров'ю) вік кримінальної відповідальності становить 15 років. Тоді підліток несе відповідальність перед законом як дорослий.
- Коли особа віком до 17 років чинить дію, яка вважалася б злочином, якби її скоїв дорослий, вона буде притягнута до відповідальності у суді у сімейних справах. Однак сімейний суд не призначає покарання (напр., не засуджує особу до позбавлення волі), а постановляє виховні та виправні заходи, завдання яких полягає в тому, щоб допомогти неповнолітньому змінити свою поведінку. Таким заходом може бути, напр., призначення співробітника служби пробації, направлення на лікування, направлення до центру соціалізації молоді, молодіжного освітнього центру чи виправної установи.

Чи можна в Польщі викликати до суду підлітка?

Особа, яка не досягла 18-річного віку, може бути стороною судової справи, але до досягнення повноліття її інтереси в суді представляють батьки, тимчасовий опікун або співробітник служби пробації. Співробітник служби пробації призначається судом, якщо батьки не можуть представляти інтереси дитини у справі, що стосується відносин дитини з братами та сестрами або відносин дитини з одним із батьків. Таким чином виключається будь-який конфлікт інтересів, навіть потенційний.

ЗДОРОВ'Я ТА СЕКСУАЛЬНА АКТИВНІСТЬ

Як Ви вже могли побачити вище, польське законодавство передбачає певні обмеження у прийнятті Ваших рішень, у тому числі щодо вашого здоров'я та статевого життя. Вони застосовуються, поки Вам не виповниться 18 років і поки Ви перебуваєте під батьківським піклуванням (або тимчасовою опікою). Ці обмеження стосуються всіх підлітків, які проживають у Польщі: українських, польських та з будь-якої іншої країни. На що вони поширюються і на що спираються?

З якого віку законно бути сексуально активним?

У Польщі вік згоди (тобто вік, у якому визнається, що Ви можете висловити юридично дійсну згоду на будь-які сексуальні дії) становить 15 років. В Україні – 16 років.

Чи може підліток сам піти до лікаря? Чи можна купити протизаплідні засоби без рецепта?

Якщо Вам менше 16 років, Ви повинні мати згоду батьків або тимчасового опікуна на будь-який медичний огляд, у тому числі гінекологічний. Лікар має право призначити протизаплідні таблетки або «таблетку наступного дня» лише за згодою батьків або опікуна. Для підлітків віком від 16 до 18 років для призначення ліків, проведення гінекологічного огляду та гінекологічної діагностики потрібні дві згоди: згода дитини та згода батьків/законного опікуна.

Приклад

17-річна Аня приймає протизаплідні таблетки. Після приїзду до Польщі вона хоче продовжувати приймати їх далі, але упаковка закінчилася. Щоб придбати ще, Аня повинна піти до гінеколога (відвідування державної поліклініки буде безкоштовним) і отримати у нього рецепт на контрацептиви, яким вона скористається в аптеці. Лікар не видасть рецепт і не прийме Аню на медичний огляд, якщо Аня прийде без батьків/тимчасового опікуна. У Польщі всі гінекологічні засоби можна придбати лише за рецептом, без рецепта їх неможливо придбати в аптеці.

Хто приймає рішення про лікування: дитина чи дорослий?

Згідно з польськими правилами, дитина віком від 16 років має право самостійно вирішувати питання про власне здоров'я та методи лікування та отримувати повну інформацію з цього приводу. Якщо рішення прийнято всупереч волі батьків/законних опікунів, справа вирішується судом.

Приклад 1

У 16-річного Міші алергія на пилок. Він забув прийняти ліки перед тим, як піти з дому до школи. У школі була сильна алергічна реакція, і Мішу відправили до шкільної медсестри. Він розповів їй, які ліки приймає. У медсестри були ці ліки, але вона відмовилася дати його Міші, доки не зателефонує його матері й не отримає її дозволу ввести ліки. Право Міші приймати рішення про власне здоров'я не включало рішення про те, які ліки йому може дати медичний працівник – тому медсестра мала отримати дозвіл від матері Міші.

Приклад 2

17-річна Дар'я захворіла на аутоімунне захворювання і лікувалася в лікарні. Лікарі запропонували терапію, яка була пов'язана з високим ризиком побічних ефектів у вигляді алопеції. Мама Дарини погодилася на терапію, оскільки вона давала хороші шанси швидко поправити здоров'я дочки. Однак Дар'я відмовилася від лікування. Лікарі не могли розпочати терапію через відсутність згоди 17-річної пацієнтки. Зрештою, Дар'ї запропонували більш тривалу та інтенсивну медикаментозну терапію, але зі значно меншим ризиком дерматологічних побічних ефектів. Через кілька днів мати Дарини піддалася на аргументи доньки, тому справа не дійшла до сімейного суду і Дар'я отримала лікування за своїм вибором.

Чи правда, що аборти в Польщі заборонені?

У Польщі аборт дозволений у двох випадках:

- якщо є обґрунтована підозра, що вагітність настала внаслідок забороненого діяння (напр., зґвалтування, інцест, статеві зносини з особою, яка не досягла 15 років);
- коли вагітність становить загрозу для життя або здоров'я.

У разі переривання вагітності осіб старше 13 років необхідна письмова згода цієї особи (крім згоди одного з батьків/законного опікуна). Стосовно особи віком до 13 років необхідна згода суду з питань опіки, неповнолітній має право висловити свою думку.

КІЛЬКА ЗАКЛЮЧНИХ ЗАУВАЖЕНЬ

Насамкінець ми хотіли б дати Вам кілька порад від Ваших однолітків з України, які приїхали до Польщі та поділилися з нами своїм досвідом.

- «Важко планувати, але Ви повинні це робити». Необхідність залишити рідну країну та виїхати до іншої країни може бути дуже складною ситуацією. Важко планувати майбутнє, коли не знаєш, як складеться доля Батьківщини, твоїх близьких і твоя власна. Тим не менш, планувати варто поетапно: від наступного дня до наступного місяця, півроку і року. Плани завжди можна змінити, але лише дотримання цих невеликих кроків дасть Вам відчуття відновлення контролю над власною ситуацією та найближчим майбутнім.
- «Завжди носіть з собою документи». Для Вашої зручності перед виходом з дому переконайтеся, що у Вас з собою є документ посвідчення особи або паспорт. Diia, якою користується молодь з України (у польській версії diia.pl, посилання в кінці), дуже корисний додаток, але пам'ятайте, що Ваш телефон завжди може розрядитися або можете загубити. Також добре мати при собі паперовий варіант документу посвідчення особи, це збереже Вам купу нервів.
- «Вийди до людей». Якщо Ви не ходите до школи та вибрали дистанційну освіту, або якщо ви не почали працювати в Польщі, шукайте інші можливості для контактів з людьми. Не замикайтеся в чотирьох стінах і не покладайтеся лише на віртуальний контакт. Безпосередні стосунки з людьми, особливо з однолітками, дуже важливі для Вашого благополуччя. Варто дізнатися про пропозиції курсів польської мови для української молоді, додаткових занять чи виїзних пропозицій. Нижче надано посилання на кілька веб-сайтів, де Ви можете знайти щось для себе.

КОЛИ ВАЖКО...

У кожного час від часу буває поганий день або період. Іноді джерелом нашої депресії, гніву чи страху є конкретні події, люди чи ситуації. Варто звернутися за допомогою і поговорити з кимось, кому можна довіряти.

З 2008 року в Польщі працює телефон довіри для дітей та молоді. Номер 116 111 безкоштовний та анонімний, призначений лише для осіб віком до 18 років. Черговими є педагоги/педагогині та психологи/психологині. Вони вміють слухати і розуміють молодь.

Коли і з якого питання можна подзвонити чи написати?

- Коли хочеться поговорити про дружбу, кохання, спілкування з батьками чи про проблеми в школі.
- Коли потрібна підтримка та розмова.
- Якщо Ви відчуваєте злість, сум, розчарування, жаль.
- Якщо Ви дорослішаєте і маєте запитання щодо цього.
- Коли Ви зазнаєте насильства або перебуваєте в небезпеці.
- Коли є будь-яка інша проблема, якою Ви хочете поділитися.

Телефон працює українською та російською мовами з понеділка по п'ятницю з 14.00 до 18.00. Працює польською цілодобово, всі дні тижня.

Ви також знайдете нас тут: <https://116111.pl/ua/>.

Нижче Ви знайдете кілька посилань, які можуть полегшити Ваше життя в Польщі та спростити планування на найближче майбутнє.

Польську версію дії можна знайти тут:

<https://www.gov.pl/web/mobywatele-w-aplikacji/ua>

Якщо Ви бажаєте працювати в Польщі, варто зазирнути сюди:

<https://psz.praca.gov.pl/pomocdlaukrainy>

Інформацію про поточне життя в Польщі, а також інформацію про події для людей з України (зокрема курси, зустрічі, семінари) можна знайти тут:

<https://ukrainskidom.pl/>

Інформацію про документи, фінансову підтримку, номер PESEL можна знайти на офіційному сайті уряду:

<https://www.gov.pl/web/ua>

Тут ви знайдете інформацію про те, як записатися до школи:

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/informacja-dla-rodzicow-dzieci-przybywajacych-z-ukrainy>

Брошура для батьків та опікунів дітей з України «Безпечна сім'я – безпечна дитина», в якій ми докладно обговорюємо, у тому числі, для тимчасового опікуна, знаходиться тут: https://edukacja.fdds.pl/pluginfile.php/97248/mod_resource/content/1/broszura-bezpieczna-rodzina-bezpieczne-dziecko-UA.pdf

Проведена акція в рамках проекту «Підтримка дітей, підлітків та молоді біженці з України в Польщі через захист дітей та навчання» з коштів Plan International, пожертвуваних Disaster Emergency Комітет. вище організації не несуть відповідальності за представлені речі зміст.

Фінансується Radiohjälpfen/Swedish Broadcast Foundation у рамках проекту "Strengthening Safety of Ukrainian children in Poland". Фонд Radiohjälpfen/Swedish Broadcast Foundation не обов'язково поділяє висловленні тут погляди. Відповідальність за зміст несе виключно автор.